

ZILLEGHEM

Verantw. Uitgever: B. Denys, Klipprozenlaan 13, 8210 Loppem-Zedelgem

MAART 2000 – 21ste JAARGANG – Nr 1

ZILLEGHEM

HANDELINGEN VAN DE KRING
VOOR HEEMKUNDE EN GESCHIEDENIS
"PASTOOR RONSE"

DRIEMAANDELIJKS TIJDSCHRIFT

INHOUD

Denys Bertrand	Julien Janssens	3
Denys Bertrand	Léon Coppieters	12
Ramon André	David Jonckheere	25
Deceuninck V. C.F.X.	Disrekening van Zedelgem 1776-1777-1778	30

MAART 2000 – 21ste JAARGANG – Nr 1

REDACTIE EN BEHEER

Bertrand Denys	Klaprozenlaan 13, 8210 Loppem
Patrick Arnou	B.J. Lievensstraat 12, 8210 Zedelgem
Johan Braet	Wantestraat 136, 8310 Assebroek
Géry Cappon	Patrijzenhoek 9, 8210 Zedelem
Victor Deceuninck	Xaverianenstraat 3, 8200 St.-Michiels
Filip Demeyer	Aartrijkestraat 18, 8211 Aartrijke
Jef Depuydt	Eernegemstraat 6, 8211 Aartrijke
André Ramon	Prof. Nelisstraat 20, 8211 Aartrijke

Lidmaatschap: 300 F

Rek. 001-0771018-41 of 738-1172056-27

Heemkundige Kring "Pastoor Ronse"

Zedelgem

Secretariaat:

A. Ramon, Prof. Nelisstraat 20, 8211 Aartrijke
Tel.: 050 / 20 94 95 – Fax: 050 / 20.94.95

Abonnementen:

P. Arnou, B.J. Lievensstraat 12, 8210 Zedelgem
Tel.: 050 / 20 98 58 – Fax: 050 / 20 95 01

Studies verschijnen in "Zilleghem"
of uittreksels daarvan, mogen niet
gebruikt noch aangehaald worden
zonder te verwijzen naar dit
tijdschrift en de auteur.

Ieder auteur is verantwoordelijk
voor de inhoud van zijn artikels.

Verantw. Uitgever: Bertrand Denys, Klaprozenlaan 13, 8210 LOPPEM

Zij ijverden voor de sociaal-culturele verheffing van hun volk:

JULIEN JANSSENS

(Veldegem)

en

LEON COPPIETERS

(Loppem)

Tijdens de jubileumviering van de Heemkundige Kring Pastoor Ronse op 6 november 1999 werden causerieën gehouden over vier Groot-Zedelgemse merkwaardige figuren.

Voorzitter

Bertrand Denys vertelde het leven van Léon Coppieters (Loppem) en Julien Janssens (Veldegem). Secretaris André Ramon boeide de aanwezigen met de Aartrijkse David Jonckheere, terwijl penningmeester Patrick Arnou met glans het leven van pastoor Frederik Ronse in al zijn facetten schetste. Ook onze leden die niet aanwezig konden zijn, willen we niet onthouden van deze levensbeschrijvingen.

JULIEN JANSSENS

Bertrand Denys

Noch Julien Janssens, noch Léon Coppieters heb ik bij leven gekend. Voor Léon Coppieters ben ik immers veel te 'jong'. Jules (kostertje) Janssens stierf in 1950 toen ik nauwelijks drie jaar oud was. Waar haal ik dan het lef om over deze figuren iets zinnigs te durven vertellen?

Jules Janssens

Geschreven, maar vooral mondelinge getuigenissen hielpen mij een stap verder op de goede weg hoewel ook ik beseft welk gevaar er schuilt achter al te ophemelende getuigenissen van familieleden of vrienden van de beide figuren. Het verslag dat ik hier nu breng, heb ik ontdaan van de franjes en de overdrijvingen, al zegt het spreekwoord 'van de doden niets dan goeds!' Het minste wat je van beide mannen kunt zeggen is dat ze voor hun respectievelijke parochies en gemeenten waar ze woonden heel veel

betekend hebben op het vlak van de sociale ontvoogding en de culturele verheffing. Beiden werden geruggensteund door hun dorpspastoor (zonder wiens steun geen acties konden slagen!). Dat betekende uiteraard dan ook vaak een paternalistische oplossing voor de sociale achterstand van het volk.

Julien Janssens was niet rijk toen hij in 1891 in de proosdij Veldegem (gemeente Zedelgem) aankwam. Toen hij stierf in 1950 had hij nochtans een aardig patrimonium opgebouwd. Je kon gerust van een bescheiden grootgrondbezitter spreken⁽¹⁾.

Léon Coppieters⁽²⁾ daarentegen behoorde tot de lagere adel en stond in 1912 ingeschreven op de rol van verkiesbaren voor de Senaat met een K.I. van 12.000 fr en meer en bezittingen te Loppem, Snellegem, Zedelgem, Slijpe en Aartrijke⁽³⁾.

Maar laten wij nu even afdwalen naar het negentiende-eeuwse Veldegem.

In 1891 solliciteerde Julien Janssens als jonge onderwijzer naar de vacante betrekking aan de gemeenteschool van Veldegem. Hij

was in 1867 geboren in Sint-Andries en had waarschijnlijk gehoord over de heftige twaalfjarige schoolstrijd te Veldegem en de overplaatsing van schoolhoofd Gustaaf Delafortry naar de gemeenteschool van Zedelgem.⁽⁴⁾ Dat betekende een oplossing voor de schoolstrijd te Veldegem, maar helemaal niet voor die van Zedelgem. Op 9 februari 1891 werd Janssens aangesteld door de Zedelgemse Gemeenteraad en in 1895 kreeg hij zijn broer Ludovicus-Arthur als hulponderwijzer.⁽⁵⁾

Samen met zijn moeder, de weduwe Carolus Janssens-Joanna Roels, zijn broer Ludovicus en zijn zuster Coralie mocht hij ook direct het grote schoolhuis betrekken.⁽⁶⁾ Julien Janssens had gestudeerd aan de bisschoppelijke normaalschool van Torhout en zoals dat toen de gewoonte was, nam de karig verloonde onderwijzer er ook het ambt van koster bij. Voor zijn benoeming tot koster bij proost Vercruysse en coadjutor Van Eecke moest Julien Janssens⁽⁷⁾ echter nog examens afleggen bij directeur George van de Torhoutse kostersschool. Vanaf dat ogenblik verwierf hij dan ook de bijnaam 't kostertje'. Al vlug werkte hij volop samen met zijn geestelijke oversten bij de stichting van talrijke sociale verenigingen te Veldegem: Genootschap van de Heilige Franciscus Xaverius (1895)(de Ciskes), de Onderlinge

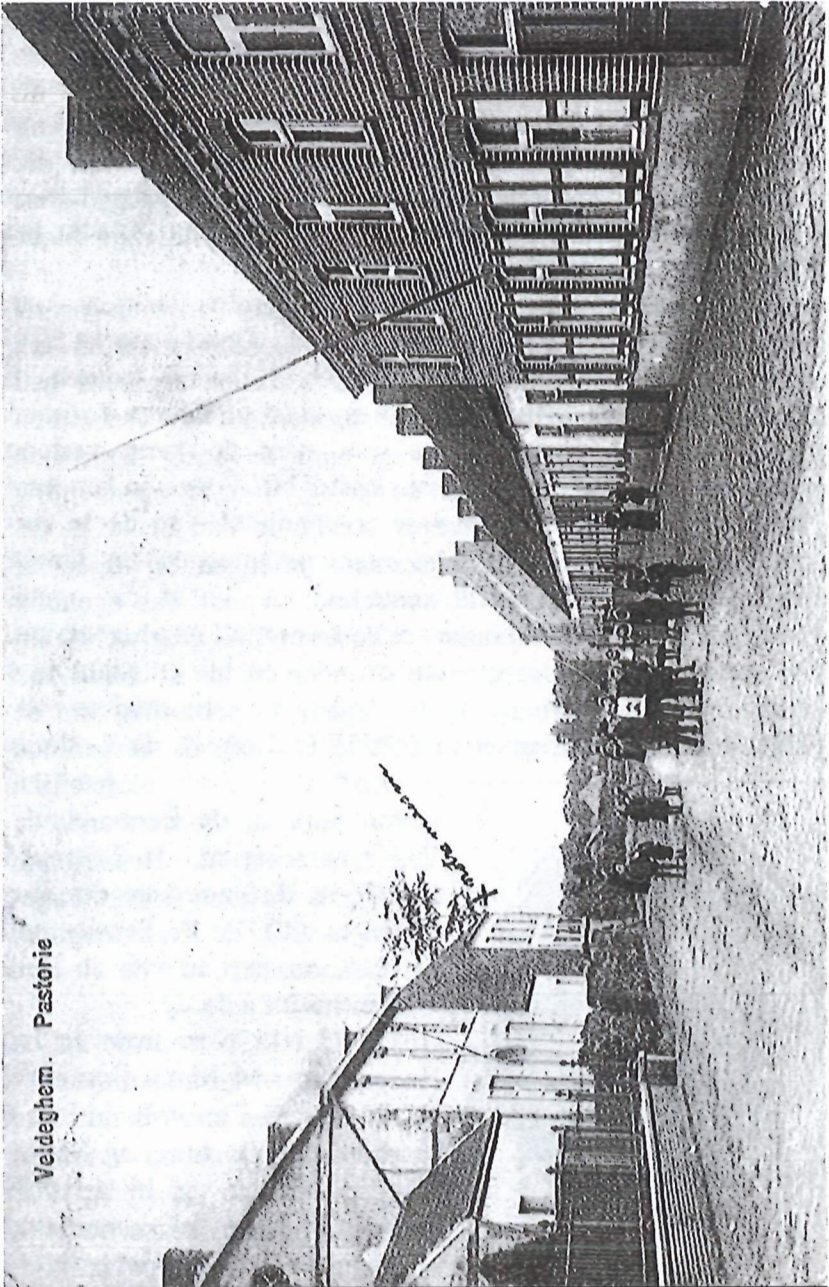

Marie Demuyneck

Bijstand (de plaatselijke mutualiteit), de Boerenbond, de Veeverzekering, de Boerenbank (1898), de Patronage der Jongelingen (1897), de Pensioengilde, het Genootschap van de Heilige Vincentius à Paulo.

Op 29 mei 1896 trouwde Julien Janssens met Maria Demuyneck⁽⁸⁾ uit Staden. Een kruis is hun niet bespaard. De tweeling Maria en Jozef die ze op 16 april 1901 kregen, stierven respectievelijk op twee- en vierjarige leeftijd. Hun oudste dochter Germaine

Veideghem. Pastorie

(geboren in 1898) stierf op 15 december 1991. Zij was in het klooster bij de Zusters van Liefde te Eeklo en Gent en schonk het ouderlijk huis dat zij geërfd had aan de Veldegemse Kerkfabriek. Tot 1973 was het bewoond geweest door de geliefde Veldegemse medepastoor Boonet⁽⁹⁾ en nu door een rustend priester. Hun jongste zoon was de oud-schepen en -burgemeester van Veldegem Jozef Janssens. Hij was van 1904 en stierf in 1979. Zijn sigarenfabriek Jasco (1935) was tot ver in de omtrek bekend.

Leerlingen van de Gem. Lag. Jongensschool van Veldegem betuigen samen met hun onderwijzers, Julien Janssens, hun dank voor de hulp uit Amerika tijdens W.O. I (G.A.Z., col. Bonduel)

In 1908 dong Julien Janssens naar het ambt van gemeentesecretaris van Zedelgem, maar hij moest de duimen leggen voor de oudere kandidaat Honoré Vyncke⁽¹⁰⁾, ook al hadden ze beiden vijf stemmen achter hun naam bekomen. Hieraan heeft het onafhankelijkheidsstreven van Veldegem beslist een grote, vurige verdediger en medewerker-inspirator gewonnen. Samen met pastoor Dewaele (om politieke redenen uit Beerst wegbenoemd)

Op de vorige bladzijde: Schoolhuis (links) en huis Janssens ernaast. Beide huizen bewoonde Julien Janssens respectievelijk van 1891 tot 1921 en van 1921 tot zijn dood. Kaart door Mevr. L.-A. Janssens op 3 juni 1914 verzonden. (Verzameling A. Caerels)

werd hij door pastoor Ronse, na acties voor Veldegemse zelfstandigheid, als ophitser der Veldegemnaren betiteld⁽¹¹⁾.

Toen Julien Janssens in 1921 gevraagd werd als dienstdoend secretaris de gemeentelijke administratie van het nieuwe Veldegem te verzorgen, nam hij op 28 oktober 1921 ontslag als hoofdonderwijzer. Alle gemeenteraadsverslagen van voor 22 april 1925 werden door Julien Janssens met d.d. secretaris ondertekend. Ondertussen was zijn benoeming door de Bestendige Deputatie verbroken. Oud-strijders dienden voorrang te krijgen. Toch probeerde de Veldegemse Gemeenteraad het nog eens met Julien Verkeyn en Emiel Depuydt. Uiteindelijk werd het oud-strijder Isidoor Eecloo.⁽¹²⁾

In 1920 waren de gemeenteraadsverkiezingen te Veldegem zonder strijd geweest. Slechts één lijst diende zich aan en Charles Vandendriessche, oud-schepen van Zedelgem, werd voorgedragen als eerste burgemeester. Maar in 1926 dongen echter al drie lijsten naar de gunst van de kiezer. Lijsttrekkers Julien Janssens en August Keirsebilck⁽¹³⁾ haalden elk vier zetels, terwijl Désiré Jonckheere⁽¹⁴⁾ op de wip zat. Julien Janssens werd burgemeester, Désiré Jonckheere eerste schepen en Henri Vandaele⁽¹⁵⁾ tweede schepen.

Désiré Jonckheere

August Keirsebilck

Vanaf 18 december 1931 ondertekende Julien Janssens als burgemeester de verslagen van het schepencollege en de gemeenteraad niet meer! Problemen met Henri Vandaele zorgden voor onenigheid.

Hierdoor kondigden de verkiezingen van 1932 zich als bijzonder spannend aan. Opnieuw haalde Janssens, nu samen met Désiré Jonckheere, vier zetels. Baron Raoul van Zuylen van Nyevelt⁽¹⁶⁾ en August Keirsebilck verwierven echter ook vier zitjes. Maar pech voor Janssens, tegenstrever Henri Vandaele zat op de wip. Nog één troost voor de oud-burgemeester: wegens familiebanden tussen de verkozenen Jan Tanghe en Henri Vandaele, diende deze laatste vervangen door Karel Vandaele⁽¹⁷⁾, stichter van het Veldegemse ACW. Baron van Zuylen werd burgemeester van Veldegem, bijgestaan door eerste schepen August Keirsebilck en tweede schepen Karel Vandaele.

In 1938 keerde Henri Vandaele naar zijn oude schaapsstal terug. De lijst werd nu echter getrokken door Jozef Janssens, zoon van Julien. De verwachtingen waren hooggespannen, maar tot ieders verwondering werd Henri Vandaele door de oppositie (vier verkozenen van de de lijst van Zuylen) en door hemzelf voorgedragen als burgemeester. Op 19 mei 1939 legde hij de eed af in de handen van arrondissementscommissaris Botte te Brugge. Tijdens de installatievergadering van de nieuwe Gemeenteraad op 15 januari 1939 waren Jozef Janssens (5 stemmen van de 9) en Henri Vandaele (8 stemmen op de 9) al tot schepen verkozen. Het gif zat toen al in de nieuwverkozen Gemeenteraad. Op 30 mei 1939 stelde de Gemeenteraad August Keirsebilck aan als tweede schepen (5 stemmen van de 9), in ruil voor de burgemeesterssjerp van Henri Vandaele. Van in den beginne woonde Jozef Janssens maar sporadisch meer de zittingen van het Schepencollege bij.

Ondertussen was Julien Janssens niet inactief gebleven. Een bloeiende spaarkas en brandverzekeringsportefeuille legden hem

*Baron Raoul van Zuylen van Nyevelt (1884-1962),
burgemeester van Veldegem van 1933 tot 1938 en van 1947 tot 1962*

geen windeieren. De talrijke Veldegemse bietenmannen vertrouwden hem hun zuurverdiende gouden Louis toe na de 'campagne'.

Bid voor de Zielerust van den

HEER

Julianus Franciscus JANSENS

Weduwnaar van Mevrouw Marie DEMUYNCK
*Gebooren te Sint-Andriacs de 17 Januari 1867 en
godtrouwtig overleden te Veldegem de 6 Juli 1950,
gestorft door de H. Sakramenten der sterfenden.*

*Hij was lid van al de godtrouwtige genootschappen
der Parochie, Rukstert schoolhoofd, IJveraar van
den Bond van het H. Hart, Voorzitter van de
Landelijke Kas van Veldegem, Ere koster, gewezen
Burgemeester van Veldegem, gewezen Voorzitter
der Middelenkas voor Landbouwkrediet te Brugge,
verveerd met de Herinneringsmedaille van het
Eeuwfeest van 's Lands Onafhankelijkheid en het
Erekrans 1ste Klasse.*

Een lang en verdienstelijk leven, vol doelbewust
en blijmoedig werken en strijden in de dienst van
den Heer, is met die dood afgesneden.

Eén ideaal stond vóór zijn geest: Christus doen
heerssen! Begesterd door die gedachten, en met
rijke gaven die God hem verleend heeft, heeft hij
dit doel zonder rusten nagestreefd, met gans de
kracht van zijn openhartig en eerlijk gemoed, en
zijn blijmoedig en strijdlustig karakter.

Wilde hij dit eerlijk ideaal bereiken, dan ver-
stond hij ook dat Christus eerst moest heerssen in
eigen ziel: vandaar die veelvuldige Communie, zo
vol diep geloof en vurige Christusliefde, zijn innig
gebedsleven, en zijn kinderlijk betrouwen op zijn
Hemelse Moeder, en zijn Leidster in de strijd, die
hij tot negen maal toe ging vereren in het Verre
Lourdes.

Christus moest heerssen in zijn huisgezin. Zijn
kinderen gaf hij een diep kristelijke opvoeding, die
gestuurd ging niet alleen op zijn woord, maar
tevens op zijn overtuigend voorbeeld.

Christus moest gediend worden in zijn Heilig-
dom: daarom aanvaardde hij in vaste en eervou-
dige nuchtertrachting het ambt van Koster, dat
hij vele jaren lang tot ieders stichting heeft ver-
vuld.

Christus moest heerssen in en door de school, in
het Heiligdom van ontvankelijke kinderzielen, en
vele, zeer vele jongelingen danken hun kristelijke
overtuiging grotendeels aan zijn apostolisch en
betzelend woord: Hij was niet alleen Onderwijzer,
maar kristelijke opvoeder.

Christus moest heerssen op de Gemeente: daarom
heeft hij tijdelijk de zo belangrijke taak van het
Burgemeesterschap op zich genomen, en hij zal
waarslijk niet moeten vreezen hebben, wanneer hij
vóór God verscheen om Hem rekenschap te geven,
over de manier waarop Hij aldus zijn volk, en
meteen zijn God getuend heeft.

Daar Christus zijn dienaar beminde heeft Hij
niet hem gehandeld als met zijn meest getrouwen:
Hij heeft hem het louterend kruis op de schouders
gelegd, maar zijn in 't geloof gestaalde ziel is er
niet onder bezweken: in volmaakte en blijmoedige
overgave legde hij zijn wil in Gods wil.

Welnu, goede en getrouwe dienaar, omdat gij in
het kleine getrouw waart tredt binnen in de
vreugde uws IJeren.

Duurbare kinderen, zo kort na Moeder heeft
God mij tot het eeuwig loon des hemels geroepen.
Leef van het sterke geloof, van uw Vader, zodat
uw levenswijze voor allen die met U omgaan, een
wegwijzer weze naar God. Gij vooral mijn dochter,
toegewijd aan den Heer, draag in U het apostel-
hart van Vader: weest mij beiden indachtig in uw
gebeden en gij allen, medeburgers, die ik zo wel
gemend en zo lange jaren ten dienste stond,
betraal het goede dat ik U deed door een gebed
voor mijn zielerust.

Jezus, Maria, Jozef! (7 j. afd.)

Druk. A. Van Maële-Veldegem

Van de Franstalige familie Baratte de Templeuve, erfgenamen van de families Van Iseghem en de Mersseman, kocht Julien Janssens een partij bosgrond. Het blok tussen de huidige Bosserij en Acaciastraat was integraal bezit van kostertje Janssens. Vaak wandelde hij mediterend door zijn sparrenbossen.

Onderwijzer Janssens moet ook enig redenaarstalent gehad hebben. Op de 11 juli-viering van 1902 te Veldegem werd hij aangekondigd als de spreker van dienst.

Julien Janssens stierf te Veldegem op 6 juli 1950, twee jaar na zijn vrouw. Een figuur aan wie Veldegem enorm veel te danken heeft!

Verdient de naam ook Jules Janssens / was dat

LEON COPPIETERS ⁽¹⁸⁾

Weinigen onder onze lezers zullen Léon Coppieters nog bewust gekend hebben, vermits hij in november 1931 overleed. Sommigen hebben des te beter zijn zoon Georges⁽¹⁹⁾ en kleinzoon Emmanuel⁽²⁰⁾ van het Vijverskasteel te Loppem gekend.

Nog veel meer dan Julien Janssens te Veldegem was Léon Coppieters betrokken bij de oprichting van de eerste sociale verenigingen te Loppem. Hoeveel meer waren deze Loppemse stichtingen doordrongen van het betuttelende en bevoogdende paternalisme waarvan Kerk en adel zulke grote voorstanders waren. Sterke figuren als pastoor Wyseur⁽²¹⁾ en de sociale onder-pastoor d'Huvettere⁽²²⁾ van Loppem waren voor Léon Coppieters de ideale begeleiders in zijn sociaal-politieke activiteiten.

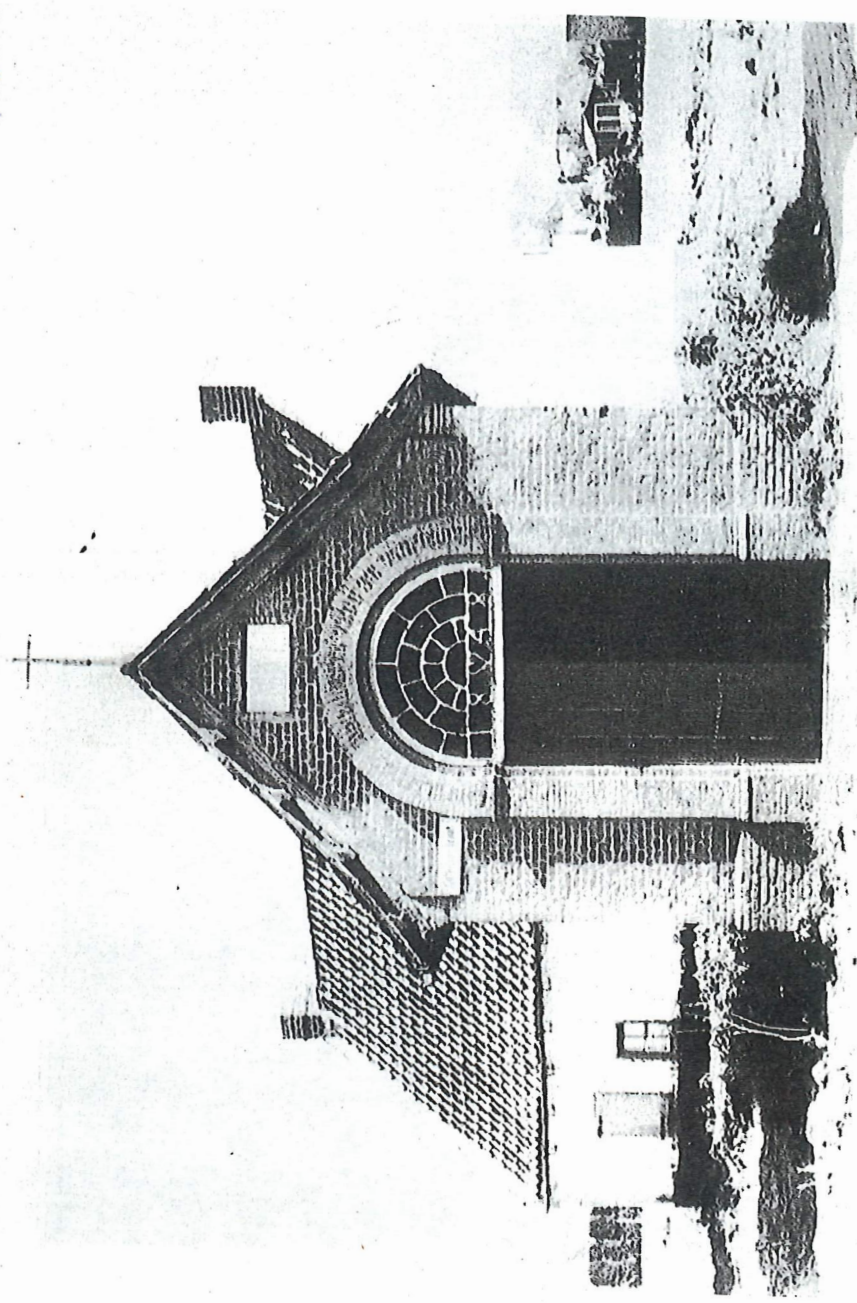
De vader van Léon Coppieters, Vincent⁽²³⁾, is de laatste tijd een paar maal in een krantenartikel over het kapelletje van De Leeuw vermeld.⁽²⁴⁾ Zijn moeder droeg de naam Mathilde Kervyn de

---

*Hiernaast:: Kapel van De Leeuw, gebouwd door Vincent Coppieters
Het gebouw erachter deed dienst als schoolhuis tot 1914*

Land of Jochob, en herboord

*Léon Coppieters (1855-1931)
door Désiré Mergaert (olie op doek)
Collectie Etienne Coppieters*

*Claire de Bonneval (1857-1923)
door Désiré Mergaert (olie op doek)
Collectie Etienne Coppieters*

Merendrée. Zij hadden zeven kinderen.⁽²⁵⁾ Léon, geboren in 1855, was de derde in de rij en de oudste zoon. In 1872 verloor hij zijn beide ouders in een tijdsspanne van vier weken. Zijn oudste schoonbroer Ernest Kervyn de Volkaersbeke nam hem in zijn gezin op, op het kasteel Zevenbergen te Sint-Andries.

Universitaire studies zaten er voor de jonge edelman niet in. In 1879 huwde hij een jonkvrouw met een ronkende en ons bekend in de oren klinkende naam: Claire Ruffo de Bonneval de la Fare van de graven van Sinopoli van Calabrië (en inderdaad familie van het geslacht van onze huidige koningin).⁽²⁶⁾

Als oudste zoon ging Léon het Vijverskasteel te Loppem (Heidelbergstraat) bewonen. Het echtpaar Coppeters leefde er vruchtbaar en kreeg negen kinderen.⁽²⁷⁾ De jongste zoon Georges erfde het kasteel toen Léon in 1931 stierf. Over Joseph, schrijver van een Franstalig oorlogsdagboek, spraken en schreven wij einde 1997 bij de publicatie van het 'Oorlogsdagboek 14-18' van Jules Depuydt.⁽²⁸⁾

De eerste sociale activiteit die Léon Coppeters aan de dag legde, was zijn lidmaatschap van het Loppemse Armbestuur in 1878 en het katholiek schoolcomité in 1879 (in volle schoolstrijd). In de Kerkraad zetelde hij van 1880 tot 1903, vanaf 1882 als voorzitter. Tot de Sint-Sebastiaansgilde trad hij toe in 1880 als deken, maar in 1895 werd hij hoofdman.

Op het einde van de tachtiger jaren van de negentiende eeuw begon Léon Coppeters pas goed zijn sociale activiteiten te ontplooiën. Wij zetten ze hier even op een rijtje. Drie ervan behandelen we wat gedetailleerder.

1886	Onderlinge Bijstand Sint-Martinus (stichter en eerste voorzitter)
1887-1926	gemeenteraadslid
1891-1926	schepen van Openbare Werken en Eerste Schepen
1897	Raiffeissenkas (stichter en voorzitter) . Eerste stichting in het Brugse arrondissement.

	Brandverzekering.
1900	Pensioenkas H. Familie (stichter en voorzitter)
1901	H. Berchmansgilde, spaarkas voor kinderen (stichter en voorzitter)
1902	Geitenbond (stichter en voorzitter)
1903	Verbond van Geitensyndicaten Brugge-Oostende (voorzitter)
1904	Boerengilde (herstichter en voorzitter)
1912-1921	provincieraadslid voor het kanton Brugge

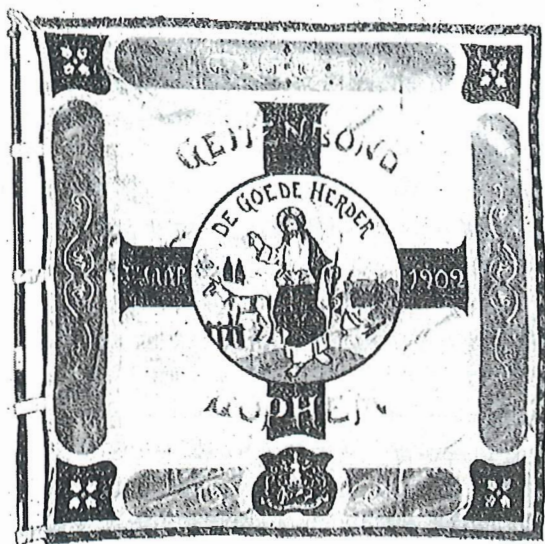
Wij beperken ons tot deze opsomming.

Over de Onderlinge Bijstand Sint-Martinus schreven wij in 1986 een brochure n.a.v. het honderdjarige bestaan van de Loppemse afdeling van de Christelijke Mutualiteit.⁽²⁹⁾ De stichting gebeurde in café Burgerwelzijn tegenover de kerk van Loppem in het jaar 1886. Het verslagboek heeft het over *“eene maatschappij waar de werklieden door samenwerkende kracht aan hunne medeleden in geval van ziekte een geldelijken onderstand als ook de verzorging van geneesheer en medicijnen verschafte”*.⁽³⁰⁾ De ledenbijdrage bedroeg 4 fr per jaar. Léon Coppieters was de eerste voorzitter tot na de Eerste Wereldoorlog. In 1912 vierden ze met een jaar vertraging hun zilveren jubileum. Uit de verslagen blijkt dat voorzitter en proost het doen en laten van de leden bepaalden. Vooral het overdadig drankmisbruik werd geregeld aan de kaak gesteld.

Na de Eerste Wereldoorlog kwam de vereniging nog moeilijk weer op gang en in 1926 werd ze opgeslorpt door het Brugse ‘Eigen Gift Eigen Hulp’.

Bijzondere voorliefde had Léon Coppieters voor de geit, ‘de koe van de werkman’. Het huisdier zorgde voor de dagelijkse melk voor de talrijke gezinnen met groot kroost. Het levensonderhoud van de geit was heel zuinig: het gras van de berm en de braakliggende terreinen. Ook de raszuiverheid werd sterk bevorderd en geregeld werden er prijskampen georganiseerd.⁽³¹⁾ Het geitensyndicaat bezat twee à drie geselecteerde geitenbokken die

bij Filoegen Dewitte (aan de Enink) en Camiel Daenekint (aan het Vagevuur) gefokt werden. West-Vlaanderen telde 150

*Vlag aangeboden aan de Loppemse Geitenbond
door Léon Coppieters (1910)
(collectie Thierry Coppieters)*

geitenbonden met ruim 30.000 geiten. In 1910 hadden grote geitenprijskampen plaats te Loppem met 110 deelnemende verenigingen. Léon Coppieters schonk zowel de Geitenbond als de Boerengilde een eigen vlag. De liberale pers van die tijd hekelde de kiespropaganda in de toespraken die te dezer gelegenheid gehouden werden.⁽³²⁾ Léon Coppieters was toen namelijk kandidaat op de katholieke lijst bij de nakende parlamentsverkiezingen. Ook dit verenigingsleven werd door de Eerste Wereldoorlog grote schade toegebracht.

Voor de oude dag van de werkman was er helemaal niets voorzien. Vanuit Vincentius à Paulo werd een pensioengilde gesticht in februari 1900. Opnieuw werd Léon Coppieters tot voorzitter verkozen. Na de erkenning door de Staat werd de pensioengilde een soort tussenschakel voor de ASLK. De

overheden verleenden aanmoedigingspremies. De leden betaalden 18 fr per jaar en op 65 jaar ontvingen ze een jaarlijks pensioen van 65 fr. In 1903 telde de Gilde nog maar 47 leden, allen boven de 43 jaar. Drankmisbruik verhinderde het sparen.

In 1901 zag de H.Berchmansgilde het levenslicht. Die zorgde voor een soort van schoolsparen. De kinderen moesten 3 fr per jaar bijdragen. Maar ook dit initiatief kende geen succes en moest in 1926 opnieuw gestart worden.

Bij de invoering van de pensioenwet in 1948 werden deze plaatselijke pensioenkassen helemaal overbodig.

De Loppemse boeren waren in 1896 al gestart met een vereniging die zich Boerenbond noemde. In 1904 bleef daarvan niets meer over en ging men over tot de stichting van een Boerengilde onder impuls van Léon Coppieters en pastoor Wyseur. Aanvankelijk sloten 34 leden aan, maar in 1909 telde de Boerengilde er al 119. Er werd vooral samengewerkt voor de aankoop van meststoffen en veevoerders, die via het Loppemse stationnetje aangevoerd werden. Na de Grote Oorlog werd Léon Coppieters opnieuw verzocht de vereniging te leiden, maar hij wou alleen nog het erevoorzitterschap aanvaarden. Zijn zoon Joseph werd voorzitter, maar heel vreemd is wel de werving binnen de Loppemse Boerengilde van leden voor de Brugse Eigenaars- en Landbouwersbond waarmee de familie Coppieters blijkbaar erg nauwe banden had. In 1927 waren meer dan de helft van de 87 aangeslotenen van de Boerengilde ook lid van de Eigenaarsbond! In 1929 nam ook Joseph Coppieters ontslag als voorzitter van de Boerengilde.

De Eerste Wereldoorlog had op sociaal vlak nieuwe verhoudingen tussen de klassen geschapen. Het door de 'regering van Loppem' pas ingevoerde 'algemeen enkelvoudig stemrecht' zorgde ervoor dat Léon Coppieters net als zovele edellieden, niet meer verkozen werd. Het herstel van de vooroorlogse toestand was onmogelijk geworden!

Het Vijverskasteel had tijdens de oorlog 35.000 man onder zijn dak gehad. In oktober 1918, bij de bevrijding was de Franse legerstaf er tijdelijk gehuisvest o.l.v. generaal Degoutte. In die

periode verbleef koning Albert op het Groot Kasteel en zakte geregeld af naar het Vijverskasteel. Op 29 oktober 1918 dineerde hij er met Philippe Pétain. Op 25 november verlieten generaal Degoutte en zijn staf Loppem.⁽³³⁾

Na de Eerste Wereldoorlog verdwijnt de naam Léon Coppieters geleidelijk aan uit de verslagen van de bovengenoemde verenigingen. Tot 1926 bleef hij actief in de Loppemse politiek als schepen. Toen nam hij niet meer deel aan de verkiezingen.

Léon Coppieters stierf op 17 november 1931 op een leeftijd van 76 jaar, ten gevolge van een verlamming die hij enkele jaren eerder had opgelopen.

Bertrand Denys
Klaprozenlaan 13
8210 Loppem

Bijlagen:

Gemeenteraden en schepencolleges van het zelfstandige Veldegem (1921-1952)

1° 1921-1926 (9 zetels, eenheidslijst)

Charles Vandendriessche (° 01-05-1854), burgemeester
August Keirsebilck (° 09-11-1870), eerste schepen
August Devos (° 06-09-1875), raadslid
Jozef Bogaert (° 16-02-1881), raadslid
Raoul van Zuylen van Nyevelt (° 30-06-1884), raadslid
Alfons Meuleman (° 25-12-1888), raadslid
Désiré Denys (03-02-1870), raadslid
Isidoor David (° 09-06-1867), raadslid
Désiré Jonckheere (° 13-02-1867), raadslid

2° 1927-1932 (9 zetels, 3 lijsten)

lijst I Jules Janssens, burgemeester
August Maertens, raadslid
Henri Vandaele, tweede schepen

Charles Beselaere (moet ontslag nemen t.v.v. Achiel Slosse,
wegens familiebanden met Désiré Jonckheere)

lijst 2 August Keirsebilck, raadslid
Raoul van Zuylen van Nyevelt, raadslid
Alfons Meuleman, raadslid
Camiel Denys, raadslid

lijst 3 Désiré Jonckheere, eerste schepen

3° 1933-1938 (9 zetels, 3 lijsten)

lijst 1 Jan Tanghe, raadslid (op 30-05-1934 vervangen door Achiel
Vandierendonck)
Jules Janssens, raadslid
Désiré Jonckheere, raadslid
August Maertens, raadslid

lijst 2 August Keirsebilck, eerste schepen
Raoul van Zuylen van Nyevelt, burgemeester
Alfons meuleman, raadslid
August Devos, raadslid

lijst 3 Henri Vandaele, raadslid (moet ontslag nemen wegens
familiebanden met Jan Tanghe en wordt vervangen door Karel
Vandaele die tweede schepen wordt)

4° 1939-1945 (9 zetels, 2 lijsten)

lijst 1 Désiré Jonckheere, raadslid
Jozef Janssens, eerste schepen (ontslag als schepen op 19-09-45
en als raadslid op 26-04-1946; vervangen door Edward Allemeersch
als raadslid en door Alfons Meuleman als schepen)
August Maertens, raadslid
Henri Vandaele, burgemeester (op 11-06-1946 vervangen door
August Keirsebilck)

Arthur Vandierendonck, raadslid (schepen ter vervanging van August Keirsebilck vanaf 26-08-1941)

- lijst 2* Raoul van Zuylen van Nyevelt, raadslid
August Keirsebilck, tweede schepen (zie boven)
Henri Beselaere, raadslid (wegens familiebanden met Désiré Jonckheere vervangen door Alfons Meuleman)
August Devos, raadslid

5° 1946-1952 (3 lijsten, 9 verkozenen)

- lijst 1* Henri Beselaere, eerste schepen
Raoul van Zuylen van Nyevelt, burgemeester
Alfons Meuleman, tweede schepen
August Keirsebilck, raadslid
Achiël Vandierendonck, raadslid

- lijst 2* (geen verkozenen)

- lijst 3* Désiré Jonckheere, raadslid (wordt wegens familiebanden met Henri Beselaere vervangen door Arthur Vandierendonck, die op zijn beurt verwant is aan Achiël Vandierendonck en vervangen wordt door Jules Vandeputte)
Jules Moeyaert, raadslid
Prudence Ryheul, raadslid
Herman Devlieghere, raadslid

Pastors en onderpastors van Veldegem in de periode 1891-1950

Pastors		Onderpastors en hulppriest.	
Franciscus Verduyysse	1868-1898	Victor De Brabandere	1891-1894
		Karel-Louis Van Eecke	1894-1899
August Vander Haeghe	1898-1905	H. Lelieur	1899-1900
		Karel-Louis Van Eecke	1900-1917
Joseph Dewaele	1905-1925	Alfons Callewaert	1917-1923

Oscar Planckaert	1925-1929	Georges Lammertyn	1923-1926
Achiel Dermaut	1929-1938	Joseph Vander Haeghe	1926-1940
Alfons Van Mullem	1938-1951	Norbert Schotte	1940-1946
		Jozef Delbeke	1946-1952

Onderwijzers aan de Gemeentelijke Lagere Jongensschool 1891-1921

Julien Janssens 09-02-1891 tot 28-10-1921, hoofdonderwijzer

Louis-Arthur Janssens 01-10-1895 tot 01-10-1923

Ferdinand Hillewaere 01-06-1907 tot 01-09-1942

Camiel De Cuyper 01-10-1914 tot 03-06-1955, hoofdonderwijzer vanaf 18-12-1921

Noten:

- (1) Mondelinge getuigenissen en bruikleen van foto's van mevr. Prudence Ryheul (wed. Jozef Janssens), Herman Devlieghere, Guillaume Willem en Ignace Goethals, waarvoor mijn oprechte dank.
- (2) Voor gegevens over het leven van Léon Coppieters baseerden wij ons hoofdzakelijk op: Em. Coppieters de ter Zaele en Charles van Renynghe de Voxvrie: *Histoire professionnelle et sociale de la famille Coppieters 1550-1965*, Tablettes des Flandres, recueil 8, Bruges, 1968.
- (3) Luc Schepens: *De provincieraad van West-Vlaanderen 1836-1921*, Lannoo, Tielt, 1976. Zie vooral p. 430-431.
- (4) Bertrand Denys: *De schoolstrijd te Veldegem (1879-1891)* in Zilleghem, 16 de jaargang nr. 1, maart 1995. (pp.3-33)
- (5) Louis-Arthur Janssens ° Sint-Andries 24-08-1870
- (6) Joanna Roels ° Sint-Andries 19-01-1827
- (7) Coralie Janssens ° Sint-Andries 1865, + 31-01-1945
- (7) Franciscus Vercruyssen ° Gits 09-08-1814, + Veldegem 21-01-1898
- Karel-Louis Van Eecke ° Elverdinge 30-09-1867, + Arcamont (France) 08-05-1936. Was coadjutor en onderpastoor te Veldegem van 1894 tot 1899 en 1900 tot 1917. Zie ons artikel *Karel-Louis Van Eecke...* in Zilleghem, 18 de jaargang nr. 2, juni 1997 (pp. 47-83)
- (8) Maria Demuyne ° Staden 11-03-1874, + 03-12-1948

DAVID JONCKHEERE

André Ramon

Niettegenstaande in Aartrijke een heemkundige kring werkzaam is die jarenlang de naam van David Jonckheere droeg, zal men in deze gemeente in eerste instantie denken aan Frans Ramon (Boschvogel) en aan pastoor Jules Pollet wanneer men over heemkunde spreekt.

Zonder afbreuk te doen aan het belang van beide voormelde figuren, zal ik toch proberen het belang van de persoon van David Jonckheere aan te tonen voor wat de heemkunde betreft.

David Jonckheere

Wie was David Jonckheere?

Meester David, zoals de Aartrijkenaren hem noemden, werd geboren op 27 december 1901 als zoon van de Aartrijkse veldwachter Victor Jonckheere en Francisca Ceuleers. Na de lagere school doorlopen te hebben te Aartrijke, trok de jonge student naar de normaalschool van Torhout, waar hij in 1922 het diploma van onderwijzer behaalde. Van zijn klas maakten deel uit: Frans Ramon (die primus was), alsook de vader van onze huidige kardinaal, Henri Danneels. Reeds op 31 juli 1922 werd hij aangesteld in de jongensschool van Zerkegem (waar hij o.a. de latere Tourwinnaar Romain Maes in zijn klas had). In 1930 werd hij dan benoemd aan de gemeentelijke lagere jongensschool te Aartrijke. Hij onderwees er de Aartrijkse jeugd tot zijn pensioenstelling in 1956.

Op 23 augustus 1927 was David Jonckheere in het huwelijk getreden met mevr. Maria Clement die al overleed op 9 februari 1933. Hij stapte opnieuw in het huwelijksbootje met mevr. Magdalena Vandewalle. Uit de twee huwelijken werden in totaal zeven kinderen geboren, vijf uit het eerste en twee uit het tweede. Naast zijn functie van onderwijzer, was hij een verwoed sportman. Van 1926 tot 1932 was hij voorzitter van de sportvereniging 'Aartrijke Sportief', die nog maar enkele jaren geleden ontbonden werd. Gedurende dertien jaar was hij sportmedewerker aan de 'Gazette van Detroit' waarin hij publiceerde onder de naam 'Cyclo'. Als anekdote kan hier vermeld worden dat hij voor deze correspondentie in 1927 één dollar per week betaald werd! Het maandloon van een onderwijzer bedroeg toen 410 fr per maand.

Jarenlang was hij ook spelend lid van de Aartrijkse fanfare, samen met andere plaatselijk bekende figuren als Paul Van Landuyt (de latere auteur van het boek 'Welstand door werklust') en onderpastoor Alfons Mervillie. Ook in de klas werd al eens gemusiceerd.

Hiernaast: *Het gezin David Jonckheere-Magdalena Vandewalle*

In het 'In memoriam' door zijn vriend Frans Ramon geschreven, werd erop gewezen dat David Jonckheere zijn hele leven een grote belangstelling aan de dag had gelegd voor de oorlog '14-'18 in Aartrijke. Zo kon het niet uitblijven! In 1964 kwam een boek van de pers dat het dagelijkse leven van de plaatselijke bevolking en van het bezettingsleger minutieus beschreef. Het blijkt nu van onschatbare waarde voor die periode. Getuigen zijn er ondertussen niet meer. Het boek sloeg geweldig aan zodat het al na veertien dagen volledig uitverkocht was. In 1968 werd David Jonckheere door de toenmalige BRT gevraagd om in een herdenkingsprogramma n.a.v. de 50ste verjaardag van de Wapenstilstand, het bezoek van koning Albert aan Aartrijke in oktober 1918 te vertellen aan de televisiekijkers.

In 1965 verscheen dan zijn boekje 'De Aartrijkse veldwachter Victor Jonckheere'. Het is het levensverhaal van zijn vader die jarenlang veldwachter was te Aartrijke, namelijk van 17 augustus 1901 tot 1941. Hierin wordt niet alleen beschreven wat het betekende veldwachter te zijn in die tijd, maar de schrijver maakte van de gelegenheid gebruik om het dagelijkse leven in het dorp met zijn ontspanning, werk, feiten (o.a. de komst van de stoomtram; moorden...) volledig voor te stellen, zodat wij een duidelijk beeld krijgen van deze periode.

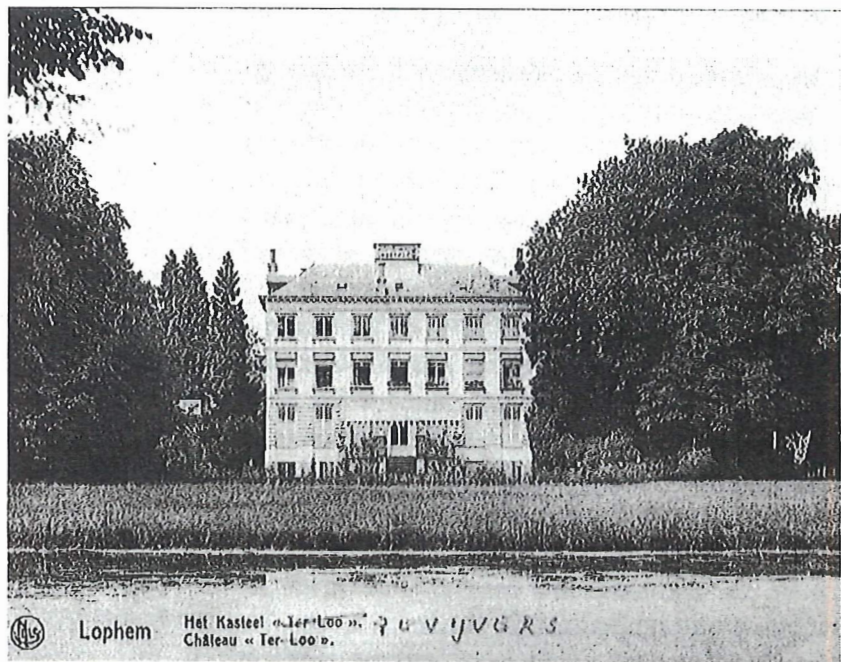
In 1966 verscheen van zijn hand 'De waarheid over de roversbende van Baekelandt'. De auteur gaat hier niet de literaire toer op, maar wil aan de hand van feiten de 'waarheid' achterhalen over een episode waarover zovele verhalen de ronde deden en nog doen. Later was hij samen met Frans Ramon, samensteller van het prentenboekje 'Aartrijke in de oude tijd'. Aan de hand van oude prentbriefkaarten schetste hij de visu hoe de gemeente er pakweg een eeuw geleden uitzag. Zo'n uitgave is vandaag zeker niet zonder belang!

Meester David was niet in de eerste plaats een schrijver, maar een verzamelaar en verteller van alles wat hij meegemaakt, gehoord en gelezen had over zijn geboortedorp. Hij had, zo zei hij zelf, het vertellen geleerd van illustere voorgangers als Alfons Mervillie en Paul Van Landuyt.

In deze korte beschouwing heb ik willen aantonen dat de figuur van meester David Jonckheere niet weg te denken is wanneer men spreekt over heemkunde te Aartrijke. De door David Jonckheere nagelaten geschriften zullen zeker nog lang als bron gebruikt worden door al diegenen die met deze materie begaan zijn.

André Ramon
Prof. Nelisstraat 20
8211 Aartrijke

Het Vijverskasteel van Léon Coppieters (Verz. André Caerels)

DISREKENING VAN ZEDELGEM 1776-1777-1778

V. Deceuninck

In het gemeentelijk archief, fonds Vyncke, vonden we de “*Rekeninghe, bewijs en reliqua*” van de Dis over de jaren 1776-1777-1778, een interessant document dat een kijk geeft op de bijstand die in de 18de eeuw gegeven werd aan de noodlijdenden van de parochie Zedelgem.

In zijn bijdrage in “Zilleghem”, 2de jaargang¹, beschreef onze betreurde voorzitter E.H. Jules Pollet hoe het er aan toe ging in de 16de eeuw, aan de hand van disrekeningen uit die tijd. Na vergelijking van zijn artikel met de voorliggende rekening blijkt dat in de loop van zowat tweehonderd jaar toch een en ander in de werking van de Dis gewijzigd werd. Zo blijkt uit het voornoemde artikel dat de dienstdoende dismeester elk jaar verslag moest uitbrengen over de financiën en de werking van de Dis en dan ontslagnemend was. Er was dus elk jaar een nieuwe dismeester. Hier staan we voor het feit dat dismeester Pieter De Knock fs. Cornelis verslag uitbrengt over drie jaar werking. Het is moeilijk te aanvaarden dat Pieter De Knock verslag uitbrengt over werkjaren gedurende dewelke hij geen dismeester was. Wat wel de tand des tijds heeft doorstaan is het openbaar voorleggen van de rekening aan de auditeurs. Daar de Dis een kerkelijke instelling was, gebeurde dit in de kerk. Daar kwamen dus op 5 mei 1779 de “auditeurs” samen. Die waren in ons geval: Gerardus Rousseaux, deken van de dekenij Torhout en pastoor van Loppem, die voor die gelegenheid de bisschop van Brugge verving, alsook de “*heeren schepenen ende ghecommiteerde van wegghen den collegie slants vanden vrijen*”, pastoor Bernardus Gillis, de kerk- en dismeesters, de hoofdman, pointers “*ende notabel prochiaenen*”.

Aansluitend bij de vorige disrekening, gesloten op 2 juli 1776, stelt Pieter De Knock vast dat de voorgaande rekening met een

tekort van 68 lb. 9sch. 5 gr. ½ afgesloten werd, som die de voorgaande dismeester, Pieter Marteel, voorgeschoten had. Deze som vinden we dan ook terug bij de uitgaven van de Dis. Hij werd dus voor deze som vergoed.

Hierna komt “*de ontvanck*” van de Dis gedurende de drie jaar waarover deze disrekening gaat.

Eerst wordt de rente van verscheidene obligaties stuk per stuk genoteerd voor een totale som van 52 lb. 2 sch. 6 gr.

Vervolgens komt de opbrengst van verpachting van diverse stukken land voor een gezamenlijke opbrengst van 69 lb. 19 sch. 4 gr.

Wie waren de pachters en wat gebruikten ze ?

Pieter Vanhollebeke	0-2-85 (=gemet-lijnen-roeden)
Jacob de Meulenaere	0-1-0
Lodewijk Benoot	0-1-50
Pieter Vanhollebeke	2-1-19
Anthone De Clerck	3-0-33
id.	0-1-30
Pieter De Knock	1-0-55
Pieter Copman	0-1-20
id.	0-1-50
Pieter De Knock	0-1-50
Francois Storme	1-0-41 + woonhuis
Pieter de Ketelaere fs. Maerten	0-4-73
Lodewijck De Decker	1-0-53
id.	1-4-24
id.	1-0-10
Pieter Storme	0-1-50
Jan De Knock	0-1-50
Philips Colpaert	1-2-30
Carel Verplancke	1-0-60
Pieter Stevens	0-2-0
Joachim De Keijser	0-2-25
Emanuel Storme	0-2-0
Francois Pattyn	0-2-38

Elias Clibouw	1-0-3½
Hinderick Vanhoutte	1-0-0 + hoeve
Francois De Ketelaere	1-2-5

De verpachting van de gronden van de Dis bracht gedurende de drie jaren waarover deze disrekening gaat 69 lb. 19 sch. 4 gr. op. Ondertussen hebben we een idee van de grootte van de disgronden. Het zal iedereen wel opgevallen zijn dat het meestal gaat om kleinere lapjes grond. Die waren meestal bezit van de Dis geworden door giften of nalatenschappen van begoede personen. Alles samen ging het toch over een oppervlakte van 28 gemet 54 ½ roeden of nagenoeg 12 ha 46 a 66 ca.

Daarbij komt nog de verpachting van het “*thorretiende*”² aan Pieter Luycx en Jan Maes, dat voor de Dis nogmaals 25 lb 13 sch. 4 gr opbracht.

Meersen die vooral bestemd waren om hooi te winnen werden afzonderlijk vermeld:

De meers “*het Lepegat*” werd verpacht in 1776 aan Marcus Salens, in 1777 aan Joannes Rijnaert en in 1778 aan Pieter Jacobus Stubbe.

De “*munstermeersch*” werd eveneens per jaar verpacht aan Thomaes Rammant, Pieter De Knock en aan David Allemeersch alsook de “*middelbekemeersch*” aan Thomaes Rammant, Joachem De Keijser en aan Juliaen De Nijs. De meersen brachten samen 8 lb. 5 sch. gr. pacht op.

In die tijd waren het de dismeester Pieter De Knock en onderdismeester Philips Colpaert die met de speciale “*schaele*” in de kerk van 28 juli 1776 tot mei 1779 hun rondgang deden ten voordele van de Dis. Ze haalden hierbij 96 lb. sch. 5 gr. op. Toch een belangrijk bedrag. We kunnen het moeilijk in onze huidige munt omzetten. Vergelijken we deze som echter met de opbrengst van de verpachting van de dislanden, dan kunnen we maar besluiten dat de Vlaamse vrijgevigheid toen al geen ijdel woord was.

Dat de Dis al het mogelijke deed om aan de nodige financiële middelen te geraken, blijkt uit het feit dat in de herbergen collectebussen waren voorzien om aan de dorstige zielen de gelegenheid te bieden hun figuurlijk steentje bij te dragen ten bate van de schamele arme. Het knikkende zwartje dat tot voor enkele jaren in heel wat gelegenheden opgesteld was, blijkt dus toch niet zo'n origineel initiatief. De bussen in de herbergen brachten echter gedurende dezelfde periode slechts 16 sch. 2 gr. op.

Een andere bron van inkomsten was *"het stuijverken voor den aermen deser prochie uijt alle de venditien die gehouden sijn ter deser prochie van Zedelghem"*. De "stockhouder" vervulde de rol van de huidige notaris bij de openbare verkoop van zowel onroerende als roerende goederen. Hij bezorgde aan de Dis de opbrengst van *"het stuijverken"*. Zo was *"Sr. Jacques Verhulst stockhouder deser prochie van Zedelghem ten vrijen"*, *"Sr. Alexsander Vanhooacker stockhouder der heerlichhede vanden Houtschen"* en *"Sr. Jacques Moke stockhouder vanden land van Wijnendaele"*.

Ook *"Jacques Verplancke, ghesworen lantmeter slants vanden vrijen"* was gemachtigd onroerende goederen te verkopen. De opbrengst van *"het stuijverken"* bedroeg 31 lb.1 sch. 9 gr.

De verkoop van *"tallie van houtte en boomen desen disch competerende"* bracht 77 lb. 14 sch. 1½ gr. op. Volgens de rekening betrof het de tallie en bomen uit volgende partijen:

- g 0-0-50 bosch bij het hofstedeke van Jacob Derudder;
- g 0-1-58 bosch bij hofstede van Pieter De Ketelaere;
- g 1-0-58 bosch genaemt den Waterganckbosch;
- g 0-2-50 bosch genaemt de blasuijt bosch;
- g 0-2-50 bosch bij dhofstede van Jan De Ketelaere;
- g 0-2-45 bosch genaempt de gijsels hofstede;
- g 0-1-75 bosch genaempt Jochems hof.

Bij het overlijden van Joannes Casteleijn, "*aerme dischgenote*", werd ten bate van de Dis zijn schamele stulp verkocht voor 7 lb. 3 sch 1 gr.^{1/2} en Michiel Verplancke betaalde 19 sch.gr. terug die hij vooraf aan de Dis geleend had.

Joannes Meulemeester betaalde 3 lb.gr. voor het jachtrecht in het bos "*den Ivoort*", eigendom van de Dis en Pieter Rogiers stak vier voeren turf in hetzelfde bos waarvoor hij 1 lb.gr betaalde.

Als laatste inkomen wordt de opbrengst vermeld van de cijnsnacht van een stuk veld gelegen in de land van Wijnendale, "*Connee van Thorrensplecke*" en de cijnsnacht van een hoevetje dat eigendom is van de kinderen van Joos Bout de jongen, die door de Dis onderhouden worden. Deze laatste twee brachten 4 lb. gr. op.

De totale som van de ontvangsten bedroeg 390 lb. 5 sch.gr. en dat moest voldoende zijn om de "*schaemele aerme*" van Zedelgem te ondersteunen.

En hierna komt een lange lijst van uitgaven...

Vooreerst belastingen: de prochiekosten van g 4-2-55 bos en meers en de "*binnekosten*" over g 3-0-41 gelegen in den Houtsen en in het land van Wijnendale, betaald aan Sr. A. Aerts, ontvanger van de prochie Zedelgem. Ook Sr. Beernaerd Boutens, ontvanger van de Nieuwen in Loppem, krijgt zijn deel over g 0-4-94 land aldaar gelegen. En zo komen alle ontvangers van de prochies waar de Dis van Zedelgem een stukje grond liggen hadden of disgenoten die hun cijns niet meer konden betalen aan de beurt: het land van Wijnendale, Aartrijke, Ichtegem... voor een totale uitgave van 19 lb. 9 sch. gr.

Een tweede reeks uitgaven betreft de "pastoreele rechten" en "costereele rechten" ten gevolge van jaargetijden die de Dis moest bekostigen ingevolge testamentaire beschikkingen van de

overledenen die de Dis met een of ander goed had bedacht. Het waren:

“Vincent Breemeersch³, Jan Degeselle, Philips Demunster, dheer Jan Cobrijse, Lauwerentia Lossij, Magdalena Vlietinck, Dheer Pieter Iselteijn⁴, Jacques Desoete ende sijn huijsvrouw, Abel Degraeve, Pieternelle Depauw, de vrienden mijnheere Ketels⁵ en David Demeulenaere en sijn huijsvrouw”.

De begunstigen van deze rechten waren pastoor Benardus Gillis, onderpastoor Ivo Valcke, koster Ferdinandus Vyncke en Jacques Verplancke als kerkmeester.

Franciscus Van Dycke ontving 3 sch.gr. *“over het afleggen van Jan van Dycke ende het begroeten van de vrienden ende prochiaenen tot begravinge vandenselven”.* Ook de begrafenis van Anna Verhelst, die geen middelen van bestaan had, kwam ten laste van de Dis.

Al deze diensten leiden tot een uitgave van 15 lb. 4 sch. 5 gr.

Hierna volgt *“andere betaelinghe bij den rendant regardeerend de almentatie van armelieden deser prochie”.*

Albertus De Crock wordt betaald voor het maken van kleren voor verscheidene armen, alsook voor het leveren van *“wolfe, linwaet, fernelle laecke, sergie ende anders”.*

Verder:

Rosa Denijs,

weduwe van Marin Cools, *“hemden en ander linwaeten”.*

Jan Somerlinck: *“cleederen”*

Ferdinandus Mahieuw, de kleermaker.

Lodewijck Benoot *“leveringhe van een paar schoen”*

Pieter Vanhoutte⁶ *“ruggenmeel”*

Regina Deetens *“leveringhe van cleederen”*

Pieter De Vos *“ruggenmeel”*

Juliaen Derijnc *“leveringhe ende coop van cleederen”*

Marcus Salens *“leveringhe van winckelwaere”*

Pieter Luycx⁷ *“leveringhe van wijn ende ander*

	<i>levensmiddel</i> "
Gulliellemus Douselaere	" <i>leveringhe van een voer turf</i> "
Lodewijck De Decker	" <i>leveringhe van vijf werkcke sargien</i> "
Marcus Lievens ⁸	" <i>leveringhe van ruggenmeel</i> "
Pieter De Knock	" <i>leveringhe van vier vaeten rugghe</i> "
id.	" <i>coop van eenighe cleederen</i> "
Ferdinandus Mahieuw	" <i>maecken en leveringhe van</i> <i>cleederen</i> "
Pieter Bolle	" <i>coop van eenighe cleederen</i> "
Jacobus Benoot	" <i>leveringhe van een paer schoen</i> "
Lodewijck Benoot	" <i>leveringhe van een paer schoen</i> "
Pieter Stevens en Marcus Salens	" <i>winckelwaere</i> ",
Lodewijck De Decker	" <i>vijf werkcke sargien aen diversche</i> <i>aerme lieden deser prochie</i> ".
Francois De Vos	" <i>vijf vaeten en half ruggenmeel</i> "

Pieter Joseph Van Callie ontvangt twee ponden groten "*over de leveringhe van tsestigh tarwen brooden in drije jaeren ider jaer een derde in 't jaergetijde van de vrienden van mijnheere Ketels dat moet uijt gedeelt worden aen den armen volghens de fondatie van den selven mijnheere Ketels*".

Francois Reijnaert wordt vergoed voor de opmerkelijke levering "*van ses hoeden voor aerme kinders deser prochie*". Waarvoor die hoedjes mochten dienen hebben we het raden. Was het de gewoonte dat de eerstecommunicanten en vormelingen een hoedje droegen? Als die gissing met de werkelijkheid overeenstemt, was het een mooi gebaar ten opzichte van de "*aerme kinders*" die hun eerste communie deden.

Wezen werden opgevangen door eigen familie. Was dat niet het geval, dan werden die door de Dis openbaar aanbesteed en toevertrouwd aan degene die de laagste prijs bood voor onderhoud, kost en inwoon. Ook volwassenen zonder middelen kregen op die manier een dak boven het hoofd. Zo verging het Anna Parmenthier, "*in haere ziekte creupel sijnde aerme*"

dischghenote deser prochie" die bij Joachem De Keijser⁹ onderdak kreeg.

We vinden in deze disrekening verscheidene personen die vergoed worden voor "houdenisse" van een of andere behoefte:

<i>Pleegouder:</i>	<i>Opgenomene:</i>	<i>duur:</i>
Pieter Rogiers	Maerten Vande Putte	2 maanden
Pieter Rogiers	weduwe Juliaen Rogiers	3 x 1 jaar
Pieter Rogiers	Bertha, het kind van Pieternelle Parmenthier	1 jaar
Pieter De Vos	Bertha, het kind van Pieternelle Parmenthier	1 jaar
Albertus Pieters	Philips Balliu filius Elias	1 jaar
Regina Deetens	Marie Balliu filia Elias	1 jaar
Jacob Beselaere	Philips Balliu fs Elias	2 x 1 jaar
Jacob Benoot	Martinus Vande Putte	2 ½ maand
Joachem De Keijser	Anna Parmenthier	11 maand
Cornelius Herpoele	Martinus Bout	?
Pieter Lannou	Joannes Baptiste en Pieter Bosschuyt	3 x 1 jaar
Pieter Rogiers	Francisca Vermandere fa. Beirnaerd	17 maand
Marie Jacoba Gevaert	Joannes Vermandere fs Beernaerd	17 maand
Jacob Meulemeester	Amandus Vermandere fs Beernaerd	1 jaar
Amelberge De Klerck	Barbara Vermandere fa. Beernaerd	17 maand
Pieter De Vriese	het kind van Anna Bonte	2 x 1 jaar
Hinderick Halfvoet	weduwe Louwerins Vande Walle	5 maand

Uit bovenstaande lijst blijkt dat de kinderen uit één gezin na de dood van hun ouders bij verscheidene pleegouders geplaatst konden worden (cfr. de kinderen van Beernaerd Vermandere en die van Elias Balliu) en het was eveneens mogelijk dat het kind na een jaar in een ander pleeggezin terecht kwam.

In de "Status Animarum" van pastoor Ludovicus De Vos van 1767 vinden we het gezin Elias Bailliu terug en kunnen we ons enig idee vormen hoe het weinige jaren nadien uit elkaar gevallen was. Elias Bailliu, gehuwd met Joanne Cockuijt, hadden in 1767 reeds 3 kinderen: Pieter (13 jaar), Pieternelle (6 jaar) en David (14 maanden).

Ze woonden in de Faliestraat en hadden hun huisje in eigendom. De volgende jaren groeide het gezin aan met Philips en Marie. En

dan sloeg het noodlot toe: moeder en vader stierven. Hoe verging het de kinderen? Wellicht zijn Pieter en Pieternelle, die in 1776 toch resp. 22 en 15 jaar zouden geworden zijn, jong gestorven. Zo bleven David, Philips en Marie als wezen over. Philips en Marie vinden we terug bij verscheidene pleegouders, en David?... Ook David, in 1776 al 11 jaar, vinden we vermeld in de disrekening: Juliaen Derijnck koopt voor hem kleren op kosten van de Dis, maar er is geen spraak van "houdenisse". Moeten we hieruit besluiten dat Juliaen Derijnck de jongen gratis kost en inwoon gaf omdat de 11-jarige met werk al voldoende voor hem kon opbrengen? Die goeie ouwe tijd toch!

Ook was het niet zeker dat het kind, eens opgenomen, bij dezelfde pleegouders bleef (cfr. Bertha, het kind van Pieternelle Parmenthier).

Pieter Francois Bruseel, "*churegijn*", wordt vergoed voor "*het cureren ende leveringhe van medecijnen*" aan de disgenoten. Hij was niet de enige dokter: ook A.V. Westervelt en Carolus Gazet worden er als dokter vermeld en vergoed voor bewezen diensten.

Amelberge De Klerck, "*vrou vrouwe*", wordt vergoed "*over bij te staen dhuijsvrouwe van Pieter Lansens in de baerensnoodt*", "*over het ontvanghen van het kindt van Pieter Casteleijn*" alsook "*over bij te staen in haeren noot dhuisvrouwe van Beernaerd Vermandere, dischgenote deser prochie ende naer haer doot de selve af te leggen*".

"*Sr. Marie Snijers, vrouwe van het hospitaal van Ste Jan in Brugghe*" krijgt "*voor houdenesse ende te doen cureren Anna Parmenthier, dischgenote deser prochie den tijde van 26 daegen*" 2 lb. 3 sch. 4 gr., waarvoor ze een kwitantie tekent.

Maar het verliep alle zieke disgenoten niet even goed.

Emanuel Storme leverde de "doodkiste" voor Jan Patou, Joannes Schepens voor Jan Van Dijke, Jan Schepens voor het kind van Anna Bonte.

Naast al deze uitgaven waarbij de armen rechtstreeks geholpen werden, had de Dis ook nog andere uitgaven te dekken. Aan de eigendommen van de Dis waren ook kosten. Delven van grachten in de bossen, onderhoud van huisjes, pachten en cijnspachten van woningen en akkertjes die de armen niet zelf konden betalen...

Na verrekening van het opmaken van deze disrekening bedroegen de uitgaven over de drie jaar waarover de rekening gaat: 345 lb. 9 sch. 5 gr. $\frac{1}{2}$ en de inkomsten 390 lb. 5 sch. gr.

Met enige fierheid mocht de dienstdoende dismeester Pieter de Knock fs Cornelis besluiten: "*Dus meer ontfaen dan betaelt: 44 lb. 15 sch. 11 gr. $\frac{1}{2}$.*"

Victor Deceuninck
Xaverianenstraat 3
8200 St.-Michiels

Noten:

1. POLLET J., *Over de Armendis te Zedelgem tijdens de XVIe eeuw*, in "Zilleghem", 2de jg., 1981, p. 82-86.
2. Aanvankelijk beschikte de Dis voor dienstverlening aan de armen over een derde van de tiendenopbrengst. Maar door allerlei omstandigheden was dit inkomen van de Dis grotendeels in vreemde handen gevallen. Daardoor beschikte de Dis van Zedelgem slechts over een klein tiendeke dat werd opgehaald op enkele akkers gelegen bij Zuidwege. Dat tiende werd "thorretiende" genoemd.
3. Vincent Breemeersch was herbergier in "Zuidwege".
4. Petrus van Isselsteyn: pastoor van Zedelgem 1638-1647.
5. "Mijnheere Ketels": betreft E.H. Joannes Ketels, pastoor te Zedelgem gedurende 42 jaar (1742-1766), overleden te Brugge op 24 mei 1780, maar te Zedelgem begraven. Zijn grafplaat staat achteraan in de linkerzijbeuk

---

van de kerk. Cfr. ARNOU P., *Oude grafstenen in de Sint-Laurentiuskerk te Zedelgem*, in: "Zilleghem", 4de jg. p. 103-107.

6. Pieter Vanhoutte was molenaar van de Lepemolen van 1764 tot aan zijn dood 1777. Cfr. CAPPON G., *De Lepemolen en zijn bewoners*, in: "Zilleghem", 2de jg. p. 38.
7. Pieter Luycx (Luyckx): brouwer, herbergier van de "Gouden Leeuw" en grondbezitter, kerkmeester, schepen van de heerlijkheid van den Houtschen. Overleden op 8 september 1783, oud 78 jaar. Ook zijn grafplaat staat achteraan in de linkerzijbeuk van de kerk. Zie: ARNOU P., *Oude grafstenen in de Sint-Laurentiuskerk te Zedelgem*, in: "Zilleghem", 4de jg., p. 151-154.
8. Molenaar van de dorpsmolen in Zedelgem.
9. Joachem De Keijser (Joachim) was hoofdman van de parochie Zedelgem in 1778.